

TUARASCÁIL

MAIDIR LE

POLASAÍ IONCHÚISIMH I LEITH
CÚISEANNA LE CINNTÍ A THABHAIRT

22 Deireadh Fómhair 2008

Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí
14-16 Sráid Mhuirfean,
Baile Átha Cliath 2.

Teil: +353 (0)1 678 9222
Faics: +353 (0)1 661 0915
Láithreán Gréasáin: www.dppireland.ie

CLÁR

1.	Réamhrá.....	2
2.	Seoladh an tionscadail cúiseanna.....	4
3.	Forléargas ar na freagraí i scríbhinn ar cheisteanna sonracha a ardaíodh le linn an phróisis omhairliúcháin.....	6
4.	An próiseas comhairliúcháin	16
5.	Achoimre ar an díospóireacht le linn an tseimineáir a reáchtáladh i gCaisleán Bhaile Átha Cliath ar an 10 Aibreán 2008.....	18
6.	Conclúid	26
AGUISÍN:	Polasaí maidir le cúiseanna a thabhairt le cinntí gan ionchúiseamh a dhéanamh	28

RÉAMHRÁ

Go stairiúil, ba é a bhí i bpolasaí Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí ná gan cúiseanna a thabhairt le cinntí gan ionchúiseamh a thabhairt ar aghaidh nó a chothabháil, seachas na cúiseanna a thabhairt don Gharda Síochána. Ba ábhar conspóide an polasaí sin uaireanta, go háirithe i gcás roinnt íospartach a mhothaigh go raibh éagóir déanta orthu nuair nár tugadh na cúiseanna dóibh le cinntí gan ionchúiseamh a thosú nó a chothabháil.

Maidir leis an gcleachtas sin gan cúiseanna a thabhairt d'íospartaigh ná don phobal i gcoitinne, bhí an tráth ann go raibh sé i gcomhréir leis an gcleachtas sa chuid is mó stát dlí choitinn agus, b'fhéidir, i ngach stát den sórt sin. Le blianta beaga anuas, áfach, tá athrú tagtha ar an gcleachtas ina lán dlínsí dlí choitinn den sórt sin, lena n-áirítear an Astráil, Ceanada, Sasana agus an Bhreatain Bheag, agus Tuaisceart Éireann, gan trácht ar an athrú atá tagtha ar an gcleachtas in Albain. Sa chuid is mó dlínsí móra dlí choitinn, tugtar cúiseanna d'íospartaigh, más féidir sin, fiú amháin nach mbíonn na cúiseanna sin mionsonraithe i ngach cás agus nach gceadaítear na cúiseanna sin a thabhairt don phobal i gcoitinne. Ina theannta sin, d'ainneoin na tuairime go gcaithfí cúiseanna a thabhairt i ngach cás dá dtabharfaí i gcás amháin iad, bhíothas in ann polasaí a chur i bhfeidhm i ndlínsí eile ar polasaí é ar dá réir a thugtar cúiseanna d'íospartaigh nuair is féidir sin a dhéanamh agus, ag an am céanna, a fhorchoimeádtar an ceart chun cúiseanna a choimeád siar i gcás nach mbeadh sé indéanta cúis a thabhairt gan sárú a dhéanamh, an tráth céanna, ar chearta an duine faoi dhrochamhras nó ar chearta tríú páirtí.

Tá sé ráite ag an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí reatha (DPP) gurbh é a thuairim le fada an lá, ar nós a réamhtheachtaí, gur cheart dó, dá bhféadfaí teacht ar mhodh chun cúiseanna a thabhairt d'íospartaigh gan éagóir a dhéanamh ar dhaoine eile, iarracht a dhéanamh, ar mhaithe le cothrom na féinne a thabhairt d'íospartaigh, cúiseanna a thabhairt. Ar an ábhar sin, chinn sé ar athbhreithniú a dhéanamh ar na polasaithe agus ar na cleachtais i ndlínsí comhchosúla eile agus, ina dhiaidh sin, próiseas forleathan comhairliúcháin a reáchtáil maidir leis an ábhar iomlán a bhaineann le cúiseanna a thabhairt.

Maidir leis an athbhreithniú ar pholasaithe agus ar chleachtais dlínsí comhchosúla eile, bhí próiseas forleathan comhairliúcháin ann leis na dlínsí is gaire dúinn chomh maith le dlínsí dlí choitinn níos faide i gcéin ar nós na hAstráile. Sa bhliain 2005, thug toscaireacht ina raibh an Stiúrthóir, an Leas-Stiúrthóir, an Príomh-Aturnae Ionchúisimh agus daoine eile den fhoireann shinsearach bainistíochta, lena n-áirítear duine as aonad taighde na hOifige, cuairt ar Sheirbhís Ionchúisimh na Corónach (Crown Prosecution Service, CPS) i Londain áit a bhfuair siad eolas ar pholasaí an CPS maidir le cúiseanna a thabhairt, ar polasaí é a bhí measartha nua an tráth sin. Sa bhliain 2006, thug an Stiúrthóir agus an Leas-Stiúrthóir cuairt ar Oifig na Corónach agus Sheirbhís an Phrócadóra Fhioscaigh in Albain. Ina theannta sin, rinneadh iarracht cleachtadh fairsing ár gcomhghleacaithe i gCumann

Idirnáisiúnta na nIonchúisitheoirí (IAP) a thabhairt le chéile, roinnt mhaith acu sin ó dhlínsí ar mó, le tamall anuas, a bhíonn a gcuid cinntí ionchúisimh faoi réir ag dianiniúchadh.

Na gnéithe sin den phróiseas taighde agus measúnaithe a bhain le cúiseanna a thabhairt le cinntí ar ionchúisimh, baineadh úsáid astu mar phointe tosaigh don phróiseas náisiúnta comhairliúcháin ag tús na bliana seo arbh é a bhí ann ná ‘Plé-Pháipéar maidir le Polasaí Ionchúisimh i leith Cúiseanna le Cinntí a Thabhairt’ a fhoilsiú ar dtús agus, i gcomhthráth leis sin, cuireadh a thabhairt do pháirtithe leasmhara a gcuid tuairimí a chur ar fáil i scríbhinn. Sheol Oifig an DPP roinnt seimineár ansin a raibh daoine den fhoireann agus páirtithe leasmhara éagsúla páirteach iontu, lena n-áirítear daoine de chuid ghairm an dlí, Gardaí agus ionadaithe de chuid eagraíochtaí íospartach, agus, le linn na seimineár sin, pléadh na príomh-shaincheisteanna a bheadh i gceist in aon athrú ar an bpolasaí reatha.

Is é atá sa tuarascáil seo ná achoimre ar dhul chun cinn ‘an Tionscadal Cúiseanna’ go dtí seo. Tá forléargas inti ar na próisis chomhairliúcháin, idir an próiseas poiblí agus an próiseas inmheánach, a bhí ann mar aon le hanailís ar na haighneachtaí a fuarthas agus ar na tuairimí a nochtadh. Clúdaíonn an tuarascáil cúlra an phróisis comhairliúcháin, achoimre ar na freagraí a fuarthas le linn an phróisis, sleachta as na freagraí scríofa ar na ceisteanna sonracha a ardaíodh le linn an phróisis agus achoimre ar an díospóireacht phoiblí a bhí ann le linn an tseimineáir i gCaisleán Bhaile Átha Cliath ar an 10 Aibreán 2008, ar nithe iad sin go léir a bhfuarthas eolas thar a bheith tábhachtach uathu agus a chuaigh i gcion ar an gcinneadh chun athrú a dhéanamh ar an bpolasaí láithreach i leith cúiseanna a thabhairt. Mar fhocal scoir, tá achoimre ar an athrú polasaí a d’fhógair an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí ar an 22 Deireadh Fómhair 2008 le fáil sa chonclúid a ghabhann leis an tuarascáil seo agus tá an polasaí athbhreithnithe i gceangal leis an tuarascáil seo in Aguisín I.

2 SEOLADH AN TIONSCADAIL CÚISEANNA

Seoladh an phróisis comhairliúcháin phoiblí

Ar an 28 Eanáir 2008, sheol an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí (DPP) an ghné chomhairliúcháin phoiblí den Tionscadal Taighde, dar teideal ‘Plé-Pháipéar maidir le Polasaí Ionchúisimh i leith Cúiseanna le Cinntí a Thabhairt’. Cuireadh an plé-dhoiciméad ar fáil ar an láithreán gréasáin (www.dppireland.ie) agus mar chóip chrua.

Bhí achoimre le fáil sa doiciméad ar an bpolasaí láithreach. Leagadh béim ar an mbaol an-mhór a bhí ann go gcruthófaí éagóir dá ndéanfaí aon athrú ar an bpolasaí láithreach agus rinneadh iarracht scrúdú a dhéanamh ar mhodhanna ina bhféadfaí an polasaí láithreach a athrú gan baol a bheith ann go gcruthófaí éagóracha nua dá bharr sin. Chuige sin, bhíothas ag iarraidh, le linn an phróisis comhairliúcháin, díospóireacht a spreagadh trí fhorléargas a thabhairt ar an gcleachtas agus ar na polasaithe atá á nglacadh faoi láthair i roinnt dlínsí comhchosúla agus cuireadh naoi gceist shonracha agus iarradh ar fhreagróirí déileáil leis na ceisteanna sin ina gcuid aighneachtaí. Mhair an tréimhse chomhairliúcháin go dtí an 10 Márta 2008 agus fuarthas 82 aighneacht i scríbhinn le linn na tréimhse sin. Tá miondealú ar na freagróirí le fáil ar leathanach 5.

Forléargas ar thuairiscí sna meáin chumarsáide

I gcomhthráth le seoladh an phróisis comhairliúcháin seo bhí tuairisciú forleathan ann ina leith sna meáin chumarsáide, lena n-áitítear teilifís, raidió agus nuachtáin.

Chlúdaigh Raidió agus Teilifís RTÉ, agus na mór-mheáin chumarsáide go léir, an t-ábhar mar phríomhscéal i rith an lae ar dháta seolta an phróisis. Rinne an Stiúrthóir roinnt agallamh ar RTÉ, Today FM agus TV3. Ina theannta sin, rinne an Príomh-Aturnae Ionchúisimh, Claire Loftus, agus Leascheann an Aonaid Polasaí Ionchúisimh, Rebecca Coen, agallaimh raidió; rinne Rebecca Coen agallamh ar Raidió na Gaeltachta.

Bhí roinnt comhfhreagraithe dlí clúiteacha páirteach i ndíospóireachtaí leathana ar na tairbhí agus ar na gaistí ionchasacha a bhainfeadh le cúiseanna a thabhairt le cinntí ionchúisimh. I gcoitinne, cuireadh fáilte roimh an tionscnamh comhairliúcháin sna meáin. D’admhaigh lucht tacaíochta an status quo agus daoine a bhí i bhfabhar an athraithe araon go raibh na saincheisteanna a bhí á bplé an-chasta. Labhair duine amháin faoi liosta faoi “a whole descending hierarchy of ways in which this [issue] could be addressed”¹ agus, chomh maith leis sin, thagair sé don cheist i dtaobh cé is ceart faisnéis a fháil agus cén modh inar cheart faisnéis a fháil. Chuaigh Mary Wilson² go croí na ceiste nuair a dúirt sí an méid

1 Tony Williams (aturnae) agus é ag caint ar an Breakfast Show ar Newstalk, 28 Eanáir 2008.

2 Drivetime ar RTE Radio 1 le Mary Wilson, 28 Eanáir 2008.

seo a leanas leis an Stiúrthóir: “at the end of the day you’ve got to arrive at a situation where you preserve the rights of accused people, witnesses in cases, and also show respect to victims”.

Achoimre ar na freagraí i scríbhinn

San iomlán, fuarthas 82 freagra ar an bpróiseas comhairliúcháin. Is féidir na freagróirí sin a roinnt ina ndeich n-earnáil mar a leanas:

ACHOIMRE AR NA FREAGRÓIRÍ		
AN EARNÁIL FREAGRÓRA	AN LÍON	% DEN LÍON IOMLÁN
Daoine den Phobal	24	29%
Íospartaigh / Daoine de Theaghlach Íospartaigh	20	24.5%
Eagraíochtaí Íospartach (a bhfuil cúram an-sainiúil ag cuid acu ar cúram é a bhaineann le cineál áirithe ciona, mar shampla teaghlaigh íospartach dúnmharaithe agus na hIonaid Ghéarchéime Banéigin)	11	13.5%
Aturnaetha ar leithligh	5	6%
Acadúlaithe	1	1.2%
Na Meáin	1	1.2%
Eagraíochtaí Chearta an Duine	1	1.2%
Íospartaigh Gearán a Líomhnaítear a bheith Bréagach	2	2%
Gníomhaireachtaí Ceartais Choiriúil (An Garda Síochána; Coimisiún Ombudsman an Gharda Síochána; Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí iarChomhlathas na hAstráile agus na Tasmáine)	7	8.5%
Eile (lena n-áirítear: Dlí-Chumann na hÉireann; an Coimisinéir Faisnéise, an tÚdarás Sláinte & Sábháilteachta; an tSeirbhís Náisiúnta um Chomhairle d'Aosaigh ar Baineadh Droch-Úsáid astu le linn a nÓige; agus an Roinn Fiontar, Trádála & Fostaíochta)	10	12%
IOMLÁN	82	

Léiríonn an breithniú cúramach a rinneadh ar réimse casta na saincheisteanna atá luaite sna haighneachtaí sin, agus a pléadh le linn na seimineár inmheánach agus na seimineár poiblí go deimhin, an iarracht mhór atá déanta ag daoine aonair agus ag eagraíochtaí le linn déileáil leis an geist seo i dtaobh cúiseanna a thabhairt.

Is eol dúinn go háirithe go raibh íospartaigh, agus daoine de theaghlaigh íospartach, ina lán cásanna, ag insint scéalta de chineál an-phearsanta agus an-phianmhar agus táimid buíoch díobh sin a labhair linn, tar éis caill phearsanta a fhulaingt, faoi éifeacht ár bpolasaí reatha orthu sna himthosca sin. Sna leathanaigh sin ina dhiaidh seo, tugtar forléargas agus anailís ar na freagraí go léir a fuarthas.

3 FORLÉARGAS AR NA FREAGRAÍ I SCRÍBHINN AR CHEISTEANNA SONRACHA A ARDAÍODH LE LINN AN PHRÓISIS COMHAIRLIÚCHÁIN

Is é atá beartaithe leis na sleachta seo a leanas ná sampla ionadaitheach a thabhairt de na tuairimí a nocht na freagróirí.³ Níl sé beartaithe go dtabharfadh lua na sleachta sin le fios go bhfuil Oifig an DPP ar aon intinn leis na tuairimí sin ná níl sé beartaithe go ndéanfar cur chuige den sórt atá luaite a ghlacadh in aon athrú polasaí a mholtar.

1. An ceart an polasaí reatha a athrú?

Maidir leis an gceist i dtaobh ‘an ceart nó nach ceart cúiseanna a thabhairt?’, bhí formhór mór na n-aighneachtaí a fuarthas i bhfabhar cúiseanna de chineál éigin a thabhairt.

Sna sleachta seo a leanas as aighneachtaí a fuarthas, tugtar forléargas ionadaitheach ar na hargóintí a cuireadh chun cinn i bhfabhar an polasaí láithreach a athchóiriú:

“I welcome the move by the DPP to undertake a review of the policy of not providing reasons to families of victims for decisions taken in criminal matters. However, I would argue that this issue should not be considered in isolation but viewed in the context of a dedicated service provided by the Office of the Director of Public Prosecutions to victims of crime, their families and prosecution witnesses in criminal matters.”⁴

“We believe the current policy should be changed, as so many families of homicide victims are left in limbo when they do not know the reasons why a prosecution does not take place following the tragic death of their loved ones. Such families are incapable of getting on with their lives, they are stuck in time, always questioning themselves around what happened to their loved ones and 10, 15, 20 years later are still traumatised and feel a sense of injustice that they will never know why the person(s) they think is responsible for the death of their loved one will never be brought to justice.”⁵

Ach bhí daoine áirithe ann a bhí go mór i gcoinne athrú a dhéanamh ar an bpolasaí láithreach agus nochtadh an tuairim sin i líon beag aighneachtaí go háirithe in aighneachtaí ó dhaoine i ngairm an dlí agus ó eagraíochtaí atá ionadaitheach don ghairm sin. Léiríonn na sleachta seo a leanas na hargóintí a chuir siad chun cinn:

3 Fuarthas an cead iomchuí ó na freagróirí go léir ionas go mbeimis údaraithe chun sleachta as a gcuid aighneachtaí a atáirgeadh san fhoilseachán seo.

4 Foinse: An Dr. Debby Lynch, Léachtóir Coláiste, An Roinn Staidéar Sóisialta Feidhmeach, Coláiste na hOllscoile, Corcaigh.

5 Foinse: AdVIC.

“On a practical level it will become impossible to fairly prosecute offences if victims of crime believe they have a general right of influence over the decisions and actions of the DPP.”⁶

“The policy should not be changed because of the potential implications on the presumption of innocence. A temptation could arise to prosecute in improper cases, rather than attract the obligation to give reasons. The Office of the DPP enjoys full public confidence, we do not believe that the relatively limited category of cases in which the Director directs no prosecution where a prosecution has been expected, would justify the changes proposed.”⁷

“Despite my views that there should be strong mechanisms for keeping complainants informed of dates and decisions at all stages of the process, I am wary of the idea of explaining the reasons for a decision not to prosecute. I am not so much opposed to the idea as wary of it, and wondering whether it is possible to devise ways in which communication of reasons can be made both (a) meaningful to the complainant and (b) fair to the suspect.”⁸

2. Más ceart, an ceart cúiseanna a thabhairt do dhaoine a bhfuil leas díreach acu san ábhar, d’íospartaigh coire nó dá ngaoil agus dóibh sin amháin?

Tá na ceisteanna i dtaobh “Cé dóibh ar ceart cúiseanna a thabhairt?”, “Cé na himthosca inar ceart cúiseanna a thabhairt?” agus “Cé mhéad mionsonraí is ceart a thabhairt faoi na cúiseanna?” níos casta, ar ndóigh, agus fuaireamar raon níos leithne tuairimí faoi na hábhair sin.

Dhéileáil cuid mhór de na haighneachtaí a fuarthas leis an gceist i dtaobh ‘dlisteanacht leasa’ agus ba théama coitianta é, ina lán cásanna, breithniú a dhéanamh ar thrédhearcacht agus ar chuntasacht:

“We believe that the publication of the discussion paper on ‘reasons for decisions’ by the Office marks a historic move forward by the Office of the DPP. We believe that if the Office were to put in place a system for providing reasons for non-prosecution to victims of crime or other injured parties it could increase confidence within the criminal justice system. In addition, it would increase accountability and transparency within the Office.”⁹

6 Foinse: Aturnae Stáit.

7 Foinse: an Dlí-Chumann.

8 Foinse: abcóide cleachtach.

9 Foinse: One in Four

Tugadh aitheantas i gcuid mhór aighneachtaí, áfach, don ghá le cúram i leith an “delicate balancing act”¹⁰ a bheadh ag teastáil chun cothroime agus cosaint a áirithiú do na páirtithe go léir a bhaineann le hábhar. Tharraing eagraíochtaí íospartach agus grúpa ceart daonna araon aird air sin agus thug siad le tuiscint go láidir go gcaithfí cosaint a thabhairt i gcónaí do thoimhde na neamhchiontachta.

“We agree that at a minimum, the case [of *Jordan v. United Kingdom*¹¹] appears to be the authority for the proposition that Article 2 of the European Convention on Human Rights (ECHR), in cases concerning the use of lethal force by agents of the State, requires that the reasons for a decision not to prosecute in a case should be provided to the family of a deceased person”.¹²

“Entitlement to receive the reasons: In most cases it would be appropriate for Gardaí to receive information about the prosecution case. Victims should receive information unless there are compelling reasons to the contrary. In other words, there should be a legal presumption in favour of the giving of reasons.”¹³

3. An ceart cúiseanna a thabhairt don phobal i gcoitinne freisin?

Tríd is tríd, is léir nach rabhtas den tuairim go tréan gur ceart cúiseanna a thabhairt don phobal i gcoitinne. Tugadh aitheantas in aighneachtaí don tábhacht a bhaineann le cúiseanna a thabhairt d’íospartaigh agus dá dteaghlaigh – ní do lucht an phreasa ná don phobal i gcoitinne. Rinneadh an prionsabal maidir le ‘dlisteanacht leasa’ a lua sa réimse seo freisin. Ach rinneadh tagairt i roinnt aighneachtaí d’imthosca eisceachtúla ina bhféadfaí a mheas gur chúí faisnéis áirithe a chur os comhair an phobail.

Tháinig an tuairim seo a leanas ó ghníomhaireacht a sholáthraíonn tacaíocht do theaghlaigh tar éis dúnmharú agus léiríonn sé go cruinn an tuairim ghinearálta atá le brath i dtromlach na n-aighneachtaí, is é sin le rá, nach mbeadh sé inmhianaithe cúiseanna den sórt sin a bheith ar fáil don phobal i gcoitinne.

“We believe the DPP should not give his reasons to the public at large so that victims, witnesses and persons under investigation should not be subjected to the risk of trial by media. Considerations of confidentiality,

10 Foinse: aighneacht ó Choimisiún Ombudsman An Gharda Síochána.

11 *Jordan v. United Kingdom* (2003) 37 EHRR 52 (see n.17 below).

12 *ibid.*

13 Foinse: aighneacht ón gComhairle um Chearta Daonna (ICCL).

the privacy and reputation of witnesses and the accused's presumption of innocence are relevant in this regard.”¹⁴

Léiríonn an sliocht seo a leanas tuairim an mhionlaigh nó an tuairim i dtaobh ‘imthosca eisceachtúla’:

“In appropriate cases, information could be made available to the public. Such circumstances could arise where an injustice would be created or public confidence in the criminal justice system damaged were the information not to be put in the public domain.”¹⁵

Ag an am céanna, aithníodh in aighneachtaí a fuarthas nach bhfuil aon mhodh éifeachtach ann, tar éis cúiseanna a thabhairt do dhaoine aonair, cosc a chur leis na cúiseanna sin a leagan os comhair an phobail i gcoitinne má roghnaíonn na daoine sin déanamh amhlaidh.

4. Má thugtar cúiseanna, an ceart cúiseanna ginearálta nó cúiseanna mionsonraithe a bheith ann?

Tugadh rabhadh ina lán aighneachtaí maidir leis na contúirtí a bhainfeadh le cúiseanna a eisiúint a bheadh chomh ginearálta sin nach mbeadh mórán brí leo. Go háirithe, luaigh roinnt eagraíochtaí íospartach an dochar a d’fhéadfadh cúiseanna i dtéarmaí ginearálta a dhéanamh. Aithníodh ina lán aighneachtaí, áfach, go raibh nasc idir an leibhéal mionsonraí agus an baol go ndéanadh cúis mhionsonraithe dochar do leasanna an cheartais (mar shampla, trí chéannacht foinse póilíneachta a nochtadh) nó, i dtéarmaí níos ginearálta, don cheart atá ag daoine faoi dhrochamhras go mbeadh toimhde neamhchiontachta ann ina leith agus don cheart atá acu maidir lena ndea-cháil. D’admhaigh freagróirí nach mbeadh sé inmhianaithe cur chuige uileghabhálach a bheith ann agus, dá bharr sin, mhol chuid mhór acu go ndéanfaí gach cás a bhreithniú de réir a thuillteanas ar leithligh.

“The amount of information that is imparted will depend upon the circumstances of the case. However, the DPP should employ an overarching policy that the information given is as detailed as possible. The amount of detail given to the Gardaí may differ from that furnished to the victim; however, this may be justified on the grounds of the effective administration of justice and security considerations. If so, these reasoned grounds should be recorded, and subject to review by a senior official in the DPP’s Office, and independent oversight.”¹⁶

14 Foinse: AdVIC.

15 Foinse: ICCL.

16 *ibid.*

5. An ceart cúiseanna a thabhairt i ngach cás, nó in earnálacha áirithe cásanna tromchúiseacha amháin? Más ceart, cad iad na hearnálacha lena mbaineann?

Sa chuid is mó aighneachtaí a fuarthas, moladh go mbeadh polasaí cuimsitheach ann trína dtabharfaí cúiseanna i ngach cás. Leag a lán freagróirí béim ar an deacracht a bhaineann le tromchúis a chinneadh faoi threoir ciona áirithe nó faoi threoir aicme cionta. I gcás freagróirí eile, go háirithe grúpaí leasa speisialta, mhol siad go gcuirfí earnáil íospartaigh sin acu féin san áireamh agus go ndéanfaí sin ar bhonn critéir tromchúise. Ina measc sin, bhí grúpaí leasa ann ar dúnmharú nó banéigean a bpríomh-ábhar spéise.

Bhí comhthoil suntasach ann, áfach, gur cheart cúiseanna a thabhairt i ngach cás ina dtarlaíonn bás in imthosca ina bhfuil gníomhairí de chuid an Stáit páirteach, mar shampla Gardaí nó Oifigigh Phríosúin (gan é a bheith teoranta do chásanna lena mbaineann cinneadh *Jordan*¹⁷).

Thagair roinnt freagróirí do na himpleachtaí oiliúna agus acmhainní a bhainfeadh le hathrú polasaí chomh mór sin agus is léir an méid sin sa sliocht seo a leanas:

An gá le hoiliúint foirne: “It is essential that staff who assume this responsibility within the DPP’s office receive proper training to enable them to communicate respectfully and sensitively with victims. They need to be aware of the impact of crime on victims and especially of the possible traumatic effects to victims of a decision not to prosecute. They need to understand the possible reactions of victims at such a time, and to know how to respond effectively and sympathetically in these circumstances.”¹⁸

“Reasons should be given in all cases, more serious cases initially to allow for gradual training of staff.”¹⁹

17 *Jordan v. United Kingdom* (2003) 37 EHRR 52. I gcás *Jordan*, rialaigh an Chúirt Eorpach um Chearta an Duine gur sárú ar Airteagal 2 den Choinbhinsiún Eorpach um Chearta an Duine (ECHR) ar an gceart chun na beatha é mainneachtain Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí Thuaisceart Éireann cúiseanna a thabhairt maidir leis an gcinneadh gan baill de na seirbhísí slándála, a mharaigh duine den phobal le húsáid fornirt, a ionchúiseamh. Dealraíonn sé go dtugtar údarás, leis an gcás, don mholadh go n-éilítear le hAirteagal 2 den ECHR, gur chóir, i gcásanna a bhaineann le gníomhairí de chuid an stáit ag úsáid fornirt mharfaigh, go dtabharfaí na cúiseanna maidir le cinneadh gan cás a ionchúiseamh do mhuintir an té a d'éag. Ní dhéantar an tsaincheist a phlé go mion sa bhreithiúnas agus dealraíonn sé nach mbreithnítear na himpleachtaí do chearta pháirtithe eile faoin gCoinbhinsiún, mar an duine atá faoi amhras nó finnéithe, a bhaineann le cúiseanna a thabhairt. Ina theannta sin, ní phléitear chomh sonrach is a bheadh na cúiseanna atá le tabhairt ná sainníúlacht na gcúiseanna sin.

18 Foinse: Crime Victims Helpline.

19 Foinse: Mary Flaherty, CARI Foundation.

6. Conas is féidir cúiseanna a thabhairt gan cur isteach a dhéanamh ar an gceart bunreachtúil a bhaineann le dea-chlú agus le toimhde neamhchiontachta?

Ba dhíol spéise na haighneachtaí a fuarthas ó roinnt daoine a mheas go raibh an polasaí gan cúiseanna a thabhairt i leith cinntí tar éis dochar a dhéanamh dóibh a mhéid a bhain le himthosca a ndúirt siad ina leith gur cuireadh ina leith go bréagach go ndearna siad coir. Ba é a dtuairim ná nár cosnaíodh a gceart bunreachtúil chun dea-chlú a bheith acu agus dúirt siad nár fhóin an polasaí dóibh ar chor ar bit sa mhéid gur ceileadh orthu deis chun a ndea-chlú a chothabháil agus, ina theannta sin, sa mhéid nach raibh aon ‘clabhsúr’ le fáil acu maidir leis an ábhar a bhí i gceist.

I dtéarmaí níos ginearálta, glacadh leis sna haighneachtaí faoin bpointe seo nach ceart cúiseanna a thabhairt i gcás nach bhféadfaí iad a thabhairt gan fearadh ar an gceart bunreachtúil atá ag duine chun a dheachlú nó a dea-chlú a chosaint.

“A victim’s right to information is served by the giving of reasons for a decision not to prosecute. Such a practice should not interfere with a suspect’s right to the presumption of innocence or his/her right to a good name. Essential in this respect is a system of adjudication operated on a case-by-case basis which is supported by adequate oversight (both internal and external). This aim can be achieved by utilising an appropriate framework for giving reasons to victims which includes adequate safeguards to protect the rights of suspects.”²⁰

Mhol freagróir amháin sásra ar trína bhféadfaí leas na príobháideachta aonair agus cearta bunreachtúla páirtithe a urramú agus, ag an am céanna, trína bhféadfaí riachtanais ‘leas an phobail’ a shásamh i leith ábhar a scaoileadh chuig an bpobal i gcoitinne:

“We recommend that comprehensive analysis, and the publication of case studies, be undertaken in such a way as to enhance transparency, yet protect the identity of the parties involved.”²¹

7. An ceart pribhléid dhlíthiúil a bheith ann maidir le cúiseanna a chur in iúl?

Thug Parke B. tuairisc sna téarmaí seo a leanas, in *Toogood v. Spyring*²², ar an dlí a bhaineann le pribhléid cháilithe:

20 Foinse: ICCL.

21 Foinse: Rape Crisis Network Ireland.

22 [18340 ICM & R 81].

“In general an action lies for the malicious publication of statements which are false in fact, and injurious to the character of another, and the law considers such publication as malicious, unless it is fairly made by a person in discharge of some public or private duty whether legal or moral, or in the conduct of his own affairs, in matters where his interest is concerned. In such cases the occasion prevents the inference of malice, which the law draws from unauthorised communications, and affords it a qualified defence depending on the absence of actual malice. If fairly warranted by any reasonable occasion or exigency, and honestly made, such communications are protected for the common convenience and welfare of society.”

Bhí tacaíocht fhorleathan ann i leith pribhléid a bheith ag gabháil le cúiseanna le cinntí. Dúirt cuid mhór páirtithe go bhféadfadh sé tarlú go dtabharfadh pribhléid cháilithe díolúine leordhóthanach fiú amháin gan cosaint reachtúil a bheith ann. Luaigh grúpaí íospartach go háirithe an tábhacht a bhaineann le cosaint den sórt sin mar spreagadh chun cúiseanna iomlána mionsonraithe a thabhairt.

“Reasons should attract absolute legal privilege and this should enjoy a statutory footing.”²³

Bhí tuairim níos cúramaí ann maidir le dóthanacht na cosanta a bheadh ann trí oibriú pribhléide cáilithe agus daoine de chuid ghairm an dlí, go háirithe, a nocht an tuairim sin agus a mhothaigh go mbeadh gá le córas reachtúil:

Díolúine - “I would suggest that although the communication of reasons to complainants might well already be privileged by common law defence of qualified privilege in the law of defamation, it would be better to have a statutory system that clearly defines the limits of what may be communicated and to whom, without fear of any legal repercussion of any kind. Also the question of communicating information to the public (e.g. press release) is very unclear under such qualified privilege at common law. The question of repetition of the information by others to others should probably also be addressed: e.g. where the complainant goes to the media or public representatives, and they repeat in the public domain information that was communicated to the complainant by the DPP. I would think these matters should be clarified by statute as the whole situation is a novel one in our system.”²⁴

Tar éis breithniú cúramach a dhéanamh ar an ábhar seo, iarradh comhairle ó abhcóide sinsearach faoi dhóthanacht an dlí láithrigh maidir le pribhléid cháilithe. Ba é seo a leanas an chomhairle a fuarthas:

23 Foinse: Seirbhísí Tacaíochta tar éis Coire.

24 Foinse: comhalta cleachtach de chuid an Bharra.

- a) Is ceart d'Oifig an DPP iarracht a dhéanamh a chinntiú nach ndéanann ráitis arna ndéanamh in aon chás áirithe clúmhillteadh ar pháirtithe a bhfuil fiosrú á dhéanamh maidir leo ná ar fhinnéithe;
- b) Fiú amháin i gcás ina ndéantar ráitis a dhéanann dochar do chlú daoine eile, tá dóchúlacht mhór ann go bhféadfaí déileáil le haon chaingean trí chosaint an fhírinnithe (i.e. go bhfuil na ráitis fíor);
- c) Is dócha go mbeidh pribhléid cháilithe ag ráitis arna dtabhairt do dhaoine leasmhara maidir leis na cúiseanna gan ionchúiseamh a dhéanamh;
- d) Ní dócha go mbeidh pribhléid cháilithe ag ráitis phoiblí a bhaineann leis an ábhar céanna.
- e) Tá sé deacair a shamhlú cén fáth go mbeadh gá le ceachtar cineál cosanta pribhléide iomláine.
- f) D'fhéadfaí, le leasú reachtúil, tuairisciú cothrom cruinn ar ráiteas ón Stiúrthóir a chur faoi réir na pribhléide cáilithe. Ach, faoi láthair, ní chlúdódh cosaint den sórt sin an ráiteas bunaidh dá mbeadh an ráiteas sin clúmhillteach i leith aon duine.

8. Conas is ceart déileáil le cásanna nach féidir cúis a thabhairt ina leith gan éagóir a dhéanamh?

Mhol roinnt daoine na maoluithe oibríochtúla ón bpolasaí ginearálta a leagan amach sna téarmaí is leithne is féidir. Mhóthaigh daoine eile gurbh ionann baol na héagóra agus cúis mhaith gan imeacht ón bpolasaí reatha.

Admhaíodh ina lán aighneachtaí go raibh imthosca ann a d'fhág nach ceart an réasúnú a thabhairt maidir le cinneadh, de réir mar a bhí luaite in 'Plé-Pháipéar maidir le Polasaí Ionchúisimh i leith Cúiseanna le Cinntí a Thabhairt'.

“Where it could cast doubt on the innocence of a suspect without him/her having the benefit of the trial process, this could happen where the suspect is not named but is “readily identifiable” given the circumstances of the case. Where it could indicate that the testimony of certain witnesses was not reliable or persuasive. Where to do so could prejudice further action being taken in the case or for the protection of Garda sources.”²⁵

25 Plé-Pháipéar maidir le Polasaí Ionchúisimh i leith Cúiseanna le Cinntí a Thabhairt, Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí, Eanáir 2008.

9. Cé is ceart cúiseanna a chur in iúl agus cén tslí inar ceart iad a chur in iúl?

Bhí réimse freagraí ann i leith na gceisteanna seo de réir mar is léir sna sleachta ionadaitheacha anseo thíos. Téama coitianta de chuid na n-aighneachtaí ab ea a inmhianaithe a bheadh sé an fhaisnéis a bheith á cur i láthair ag duine atá cáilithe sa dlí. Mhol a lán freagróirí cruinnithe pearsanta a thairiscint má iarrtar amhlaidh:

“The DPP should write to all victims in cases where the prosecutor alters the charges or where a decision is taken not to proceed with a prosecution. This would mean that the victims and their families could deal directly with the person who makes the decision on the case rather than receiving the information from the Gardaí that a decision had been made not to prosecute.

Under such a ‘new scheme’ of providing information to victims, the prosecutor responsible for making the decision not to prosecute in a case has the responsibility of drafting and issuing letters to the victim(s) in the case. They would also be a direct point of contact for any response or query that the Office may receive from the victim. Therefore, the decision would be explained to the victim or the family member who would then have a better understanding of why the particular decision was made. The prosecutor would meet with the victims or their family.”²⁶

“Establish a dedicated victims unit within the DPP’s Office. This should be staffed by people who are legally knowledgeable as well as trained in communicating and empathising with victims.”²⁷

“We propose that a dedicated unit should be set up to communicate reasons by a standard letter to parties with a direct interest as well as through the website of the Office of the DPP. Persons who seek private audiences with a representative of the Office of the DPP to talk about the decision not to prosecute should be facilitated.”²⁸

Rinne an Dr Debby Lynch, as Coláiste na hOllscoile, Corcaigh, a d’oibrigh sa tSeirbhís Chúnamh Finnéithe (Witness Assistance Service, WAS) in Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí in Sydney, New South Wales, An Astráil, cuid de na gnéithe den tseirbhís shainiúil sin d’fhinnéithe a chur in iúl dúinn agus mhol sí í mar mhúnla trína bhféadfaí ‘an tionscadal cúiseanna’ a oibriú i ndlínse na hÉireann:

26 Foinse: Dublin Rape Crisis Centre.

27 Foinse: ICCL.

28 Foinse: Michael Staines, Aturnae, agus Tanya Moeller, Aturnae faoi oiliúint.

“In many respects WAS became the public persona of the DPP, [it] worked proactively to engage with victims of crime, their families and witnesses appearing in court matters prosecuted by the Office of the DPP (NSW).

Social workers worked collaboratively with legal colleagues in offices adjacent to the central criminal courts, providing information to victims and their families and witnesses through the stages of the prosecution process.

Initially this involved putting victims and their families in direct contact with the DPP solicitor handling the case. Later, it could be liaising with the solicitor to provide families with information about the stage of the case within the court system, explaining the terminology used to families and raising their awareness of the complexity of issues in the prosecution process such as evidentiary matters.

What was more significant to this process was the early contact with families in relation to the criminal matter which could help prepare them for a range of outcomes at different stages of the criminal justice process.

The work also involved informing families if a decision was made not to proceed with the prosecution of the accused person and giving the reasons for this decision if requested. Reasons were provided to the immediate family members by the DPP solicitor involved in the matter in the presence of the WAS officer who had previous contact with family. Reasons given were as specific as possible within the context of DPP policy in the jurisdiction (whereby significant consideration was given to the integrity of the criminal justice process).

For me, the significance of a Witness Assistance Service is that it is a part of the DPP and can act as the interface between the legal system and the public. Through its collaborative approach, actions of the DPP become more visible and accountable, public confidence in the prosecution process is maintained and the public profile of the Office is enhanced. This is possible without jeopardising the legal process but fulfilling the entitlement of all accused persons to a fair trial and achieving the deepest aspirations of our criminal justice system. And in this way we can achieve a wider notion of justice for victims of crime and for society.”²⁹

29 Foinse: An Dr Debby Lynch, Coláiste na hOllscoile, Corcaigh.

4 AN PRÓISEAS COMHAIRLIÚCHÁIN

Comhairliúchán Inmheánach

Chomh maith leis an ngné sheachtrach den phróiseas comhairliúcháin, ghlac an Oifig comhairle go forleathan i measc a foirne dlí féin. Seoladh dhá sheimineár inmheánacha ar lena linn a bhí deis ag gach duine den fhoireann dlí díospóireacht a dhéanamh i leith na saincheisteanna go léir a bheadh ann dá dtarlódh aon athrú ar pholasaí na hOifige maidir le cúiseanna a thabhairt.

Fuarthas tuairimí an-úsáideacha ón scrúdú inmheánach sin sa mhéid gur tháinig siad ó na dlíodóirí a bheadh páirteach i bhfeidhmiú aon athruithe polasaí a mholfaí. Ina theannta sin, bhí cuid mhór de na dlíodóirí a bhí i láthair ó Rannán na nAturnaetha in ann moltaí praiticiúla a dhéanamh a bhí bunaithe ar a dtáithí ó lá go lá sna cúirteanna in éineacht le finnétithe agus íospartaigh agus, go deimhin, in éineacht le daoine de theaghlaigh íospartach éagtha. Go háirithe, bhí a gcuid tuairimí ar nithe a bhaineann le cumarsáid a dhéanamh le híospartaigh agus le finnétithe an-úsáideach.

Díríodh ar cheist acmhainní le linn na bpléití inmheánacha seo, go háirithe riachtanais oiliúna na foirne agus an t-am breise a bheadh ag teastáil chun polasaí den sórt seo a chur i bhfeidhm. Agus d'fhéadfadh sé sin impleachtaí a bheith aige ar an am a thógann sé obair eile a dhéanamh. Dála na díospóireachta poiblí, ba léir gur tuigeadh castacht na saincheisteanna a bhí i gceist agus go rabhthas báuil le riachtanais íospartach agus a dteaghlach. Bhí sé intuigthe freisin go rabhthas ag moladh cur chuige cúramach incriminteach a ghlacadh i ndáil le hathrú polasaí chomh mór seo ag féachaint don ualach oibre méadaithe a d'fhéadfadh a bheith ann agus don ghá nach bhféadfadh sé sin go gcruthófaí riaráiste sa phróiseas ionchúisimh i dtaca le hionchúisimh a ordú agus a chothabháil de. Bhíothas ar aon intinn go mbeadh sé deacair athrú polasaí den sórt seo a bhainistiú laistigh de na hacmhainní láithreacha.

An Díospóireacht Phoiblí

Tar éis an dáta dheireanaigh chun glacadh le haighneachtaí, tugadh cuireadh do ghrúpa ionadaitheach páirtithe leasmhara teacht chuig seimineár chun bheith páirteach i ndíospóireacht faoi na saincheisteanna. D'fhreastail 72 toscaireacht ar an ócáid sin. Bhí siad seo a leanas i measc na ndaoine a bhí i láthair:

- **Grúpaí Íospartach**, lena n-áirítear Victim Support; The Federation for Victim Assistance; The Dublin Rape Crisis Centre; AdVIC (tacaíocht do theaghlaigh tar éis dúnmharú); Support after Crime; CARl; Amen; Seirbhís tacaíochta na gCúirteanna; agus an Rape Crisis Network Ireland;

-
- **Grúpaí Leasa Speisialta**, lena n-áirítear St. Clare's Unit, Children's University Hospital, Sráid an Teampaill; St. Louise's Unit, Our Lady's Children's Hospital, Croimghlinn; An Chomhairle um Chearta Daonna; An Coimisiún um Chearta an Duine; Oifig an Ombudsman do Leanai;
 - **Dlíodóirí agus Comhlachtaí Ionadaitheacha Dlíodóirí**, lena n-áirítear an Dlí-Chumann agus Comhairle an Bharra; comhaltaí aonair den Leabharlann Dlí; aturnaetha cleachtacha, dlíodóirí acadúla; ionadaithe ón nGarda Síochána; Ombudsman an Gharda; Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí Thuaisceart Éireann agus daoine dá fhoireann ó Sheirbhís Ionchúiseamh Poiblí Thuaisceart Éireann; an Coimisiún um Athchóiriú an Dlí; an Roinn Dlí agus Cirt, Comhionannais agus Athchóirithe Dlí; agus foireann ó Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí.

Ghníomhaigh an Breitheamh Onórach, Catherine McGuinness, Uachtarán an Choimisiúin um Athchóiriú an Dlí, mar chathaoirleach ar an ócáid agus áirítear na daoine seo a leanas i measc na gcainteoirí:

- An tUas. James Hamilton, an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí
- An tUas. Jim McHugh, Cathaoirleach, an Coimisiún um Thacaíocht d'Íospartaigh na Coireachta
- Sue Moody, Leascheann Rannán Polasaí Oifig na Corónach agus Sheirbhís an Phrócadóra Fhioscaigh, Albain
- An tUas. Barry Hancock, a bhí i Seirbhís Ionchúisimh na Corónach, Sasana agus an Bhreatain Bheag, tráth, agus iarArd-Abhcóide an Chumainn Idirnáisiúnta Ionchúisitheoirí.

5 CUNTAS ACHOIMRE AR AN DÍOSPÓIREACHT LE LINN SEIMINEÁR A REÁCHTÁLADH I GCAISLEÁN BHAILE ÁTHA CLIATH AR AN 10 AIBREÁN 2008

Mar a leagadh amach thuas, tugadh cuireadh do ghrúpa ionadaíoch páirtithe leasmhara, mar chuid den ghné phoiblí den phróiseas comhairliúcháin, freastal ar sheimineár d'fhonn díospóireacht a dhéanamh ar na ceisteanna a bhaineann leis an ábhar. Bhí an Breitheamh Catherine McGuinness ina cathaoirleach ar an ócáid. Tharla díospóireacht leathanréimseach agus ba léir lena linn codarsnacht idir tuairim dhaoine de ghairmeacha an dlí agus a gcuid eagraíochtaí ionadaíochta, arbh é moladh a bhí ó beagnach gach duine acu go leanfaí den pholasaí reatha gan cúiseanna a thabhairt agus tuairim eagraíochtaí na n-íospartach agus dhaoine den phobal a mhol athrú sa pholasaí. D'fhonn an díospóireacht ba mhacánta ab fhéidir a chothú, dearbhaíodh don dream a d'fhreastail uirthi nach luafaí a gcuid tuairimí leo féin go pearsanta in aon fhormáid, an foilseachán seo san áireamh. Ina dhiaidh sin féin, tugtar léargas ar chomhthéacs na díospóireachta a thit amach leis na sleachta seo a leanas as an gcur i láthair a rinne cainteoirí áirithe.

AN tUASAL JAMES HAMILTON, An Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí:

B'fhéidir gurbh fhiú roinnt de mo chuid smaointe féin go dtí seo a leagan amach. Anois, is léir nach bhfuiltear tagtha ar lón comhairle críochnúil go dtí seo agus nach dtiocfaidh go mbíonn deireadh leis an bpróiseas comhairliúcháin. Ach ní bheadh tús curtha agam leis an bpróiseas murach gurbh é mo thuairim gur cheart a bheith ag teannadh leis an athrú. Ní mór dom a rá gurbh é mo thuairim go daingean gur rud é seo ba chóir dúinn a dhéanamh más féidir, mura mbeadh de chúis leis ach gur chóir caitheamh le daoine ar an gcaoi chéanna ar mhaith leat go gcaithfí leat féin.

Is dóigh liom go láidir, dá dtarlaíodh mise i m'íospartach de bharr coire, gur mhaith liom oiread eolais a fháil agus a d'fhéadfainn.

Dá réir sin, is dóigh liom nach bhfuil de cheisteanna romhainn dáiríre ach ar féidir seo a thabhairt i gcrích agus cén chaoi. Bhíodh an té a dtáinig mé i gcomharbacht air soiléir i gcónaí, dá bhféadfaí an bealach a fháil le cúiseanna a thabhairt don íospartach gan éagóir a tharraingt, gur le fonn a dhéanfaidh seisean é. Tá sin leagtha amach sa pháipéar. Rinneadh scrúdú géar ar a bhfuil de bhonn comhairle ónar tharla i ndlínsí eile ar tugadh faoi chúrsaí ar an gcaoi seo a bheag nó a mhór. Tá súil agam go raibh ábhar spéise daoibh san eolas sin.

Is é an clonadh a bheadh ionam féin, agus is dóigh liom go mbeadh seo ag teacht leis an gcuid is mó de na haighneachtaí scríbhinn a tháinig isteach, gan dul níos faide leis ná na cúiseanna a thabhairt don íospartach (nó neasghaolta i gcásanna báis) agus gan tosú ar chúiseanna a scaoileadh leis an bpobal i gcoitinne ach amháin nuair atá cúiseanna an-mhaith leis sin a dhéanamh i gcás ar leith. Nílím ag rá nach dtiocfadh cásanna i gceist lena n-éileofaí gur cheart cúiseanna a thabhairt

don phobal i gcoitinne mar gheall ar aon amhras faoi mhuinín an phobail sa chóras dlí ach ní fheictear dom gurbh é sin an gnáthrud. Ach oiread le nithe eile, ní hé nach féidir m'intinn a athrú mar gheall ar na pointí sin.

Bhí roinnt mhaith daoine a d'áitigh gur chóir cúiseanna a thabhairt i ngach cás. Bheadh de chlaonadh ionam féin a mheas, mura mbeadh ann ach ar mhaithe leis an bpraiticiúlacht, nárbh den chríonnacht tosú amach ar an gcaoi sin. Feictear domsa gur dócha gur chóir dúinn a bheith ag smaoineamh ar thosú leis na cásanna is tromchúisí, mar shampla cásanna a mbaineann bás duine leo, agus cásanna a mbaineann foréigean tromchúiseach leo, agus leathnú amach ansin, b'fhéidir, go dtí cineálacha eile cáis má éiríonn go maith leis an gcéad iarracht agus má bhíonn acmhainní ann chuige. Ach mar a dúirt mé cheana, ní hé nach bhféadfaí mé a thabhairt ar mhalairt tuairime agus ba bhreá liom bhur gcuid tuairimí féin a chloisteáil uaibhse.

AN tUASAL JIM MCHUGH, Cathaoirleach, An Coimisiún um Thacaíocht d'Íospartaigh na Coireachta:

Mar atá a fhios ag go leor agaibh, ba é an tAire Dlí agus Cirt, Comhionannais agus Athchóirithe Dlí ag an am a chuir an Coimisiún seo ar bun trí bliana ó shin. Dhá phríomhchúram a leagtar air. Córas cuí a mbeadh seasmhacht leis maidir le cúnamh taca don íospartach ó choir a chur le chéile an chéad chúram agus dáileadh ciste mar chúnamh taca d'íospartaigh na coireachta an dara cúram.

Is den riachtanas é go ndéanfaí plé agus meastóireacht iomlán ar aon athrú a bheartófaí ionas go gcinnteofaí, oiread agus is féidir sin, go dtagtar ar an gcoibhneas cuí idir cearta an íospartaigh agus leasa eile. Maidir leis an gceist sin, is cúis áthais dom a fheiceáil gur thograigh an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí comhairle a dhéanamh le réimse chomh forleathan daoine. Is den tábhacht é go dtugtar dearcadh an íospartaigh ar an gceist san áireamh le linn na díospóireachta seo. Sa chás go gcinneann an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí gan ionchúiseamh a dhéanamh nó gan leanacht le hionchúiseamh, is minic a d'aireodh an t-íospartach anró, sárú agus díth dóchais. Má luaitear na cúiseanna leis an íospartach ar bhealach soiléir tráthúil, is féidir maolú ar an íospairt a airítear. Ar cheart an polasaí atá i bhfeidhm faoi láthair a athrú? Ba cheart. Tá breis tuisceana in Éirinn anois gur gá d'eagrais phoiblí bheith freagrach agus follasach maidir leis an bplé le daoine den phobal. Bearta ceannródaíochta maidir le breis freagrachta sa riarachán poiblí an tAcht um Shaoráil Faisnéise agus an tAcht um Eitic in Oifigí Poiblí. Chuirfí le cuma na córa, na follasachta agus na hoibiachtúlachta ar phróiseas na gcinntí dá mbeadh de pholasaí ann cúiseanna le cinntí a lua.

Ar chóir gur leo siúd amháin a bhfuil baint díreach acu leis an gcás, le híospartaigh na coireachta nó lena gcuid gaolta, a luafaí cúiseanna? Go ginearálta, is dóibh siúd amháin a bhfuil baint díreach acu leis an gcás, is é sin le rá an t-íospartach nó neasghaolta i gcás báis, is ceart na cúiseanna a lua.

Ar chóir na cúiseanna a fhoilsiú don phobal i gcoitinne chomh maith? Ní fheictear dom aon chaoi gur ghá cúiseanna a fhoilsiú don phobal i gcoitinne i ngach cás. Ina dhiaidh sin féin, d'fhéadfadh gurbh inmhianta na cúiseanna a fhoilsiú más cás atá ann a bhfuil an-suim ag an bpobal ann nó a bhfuil an-tábhacht leis don phobal.

Má tá cúiseanna le tabhairt, ar chóir iad a thabhairt ar bhealach ginearálta nó ar bhealach mionsonraithe? Ba chóir go mbeadh dóthain sonraí ag dul leis an eolas a chuirtear ar fáil agus go mbeadh tuiscint shoiléir ar na cúiseanna nach dtionscnaítear nó nach leantar le hionchúiseamh. Is é is dóichí nach sásófaí riachtanas ná tnúthán an íospartaigh le ráitis ghinearálta. I gcásanna ina dtiocfadh na cúiseanna a lua salach ar cheisteanna a bhaineann le slándáil an Stáit, is léir go mbeadh tús áite le tabhairt do shlándáil an Stáit. I ngach cás dá shórt, ba cheart míniú glan soiléir a chur ar fáil don íospartach ionas go mbíonn tuiscint iomlán aige ar dhearcadh an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí maidir leis an gceist.

Conas is féidir cúiseanna a thabhairt gan treascairt ar an gceart bunreachtúil ar an dea-chlú agus ar an toimhde neamhchiontachta? Tá ceart faoin mbunreacht ag gach duine, an cúisí san áireamh, ar an dea-chlú agus ar an toimhde neamhchiontachta. Ní tharlóidh, sa chuid is mó de na cásanna, go mbeidh ar eolas go poiblí cén duine atá faoi amhras. Ina dhiaidh sin féin, sa chás nach amhlaidh a bhíonn, tagann an baol réamhchlaonta chun cinn. Is den riachtanas é nach gcuirtear aon eolas ar fáil, maidir le cúiseanna a lua, lena ndéanfaí dochar do na cearta sin. Is den bhuntábhacht an toimhde neamhchiontachta agus ní mór a chosaint.

Ar cheart go mbeadh pribhléid faoin dlí ag baint le lua na gcúiseanna? Maidir leis an gceist faoi lua na gcúiseanna a bheith faoi phribhléid, is é is dóigh liom gur lú an seans go gcuirfidh an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí cúiseanna mionsonraithe seachas cúiseanna ginearálta ar fáil mura mbíonn pribhléid ag baint leis faoin dlí. Ó thaobh an íospartaigh de, b'inmhianta léargas agus tuiscint iomlán aige ar na cúiseanna a thugtar. Dá réir sin, ba cheart go mbeadh pribhléid faoin dlí ag baint le lua na gcúiseanna.

Conas is ceart plé le cásanna nach bhféadfaí na cúiseanna le cinneadh a thabhairt gan éagóir a tharraingt? Níor cheart na cúiseanna a thabhairt in aon chás ar dhócha gurb í an éagóir a thiocfadh dá bharr. I gcásanna den chineál sin, ba cheart go dtabharfaí deis don íospartach bualadh le hionadaí de chuid oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí d'fhonn a mhíniú cén fáth nach féidir na cúiseanna a lua. Táim den tuairim go bhfuil an-tábhacht le caidreamh i ndáil leis sin.

Cén duine is ceart na cúiseanna a chur in iúl agus cén bealach inar cheart sin a dhéanamh? Go ginearálta, ba cheart na cúiseanna a chur in iúl don íospartach le litir ina míneofaí i dtéarmaí an ghnáthdhuine na cúiseanna a bhí leis an gcinneadh. I gcásanna eisceachtúla, ba chóir a bheith báuil maidir le hiarratas ó íospartach bualadh le hoifigeach de chuid Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí maidir le soiléiriú. I gcásanna dá leithéid sin, is dóigh liom gur duine sinsearach de chuid na hoifige nach ionann agus an té a rinne an cinneadh ab oiriúnaí le bualadh leis an íospartach. D'fhágadh sin níos mó oibiachtúlachta sa phróiseas.

AN tUASAL BARRY HANCOCK, le Seirbhís Ionchúisimh na Corónach, Sasana agus An Bhreatain Bheag tráth agus iar-Abhcóid Ginearálta ag Cumann Idirnáisiúnta na nIonchúisitheoirí:

An chéad cheist, ar cheart cúiseanna a thabhairt i ngach cás? De réir na loighice, má tá cúiseanna á lua, níor cheart go mbeadh aon difríocht ó thaobh cur chuige idir na cásanna simplí agus cásanna níos tromchúisí. Ar ndóigh, is é croí an ruda go mbeidh difear ó thaobh a mhine agus a shonraítear na cúiseanna.

An chéad cheist eile ina dhiaidh sin, cé chomh mion agus is ceart na cúiseanna a shonrú? Ar mar a chéile a bheidh i ngach cás? Molaimse gur cheart go mbeadh an mionsonrú ag brath ar réimse tosca éagsúla, a thromchúisí agus atá an cion, oiread na híospairte agus oiread aird an phobail ar an gcás san áireamh.

Ceist mhórtábhachtach ar cheart na cúiseanna a thabhairt nuair a éilítear sin nó mar ghnáthbheart córais? Cé nach dtugann an obair thaighde soiléire iomlán mar gheall air, bheadh le tuiscint ó roinnt de na haighneachtaí gurb é an nós is mó a mbeadh luí leis go dtabharfaí na cúiseanna ar iarratas a fháil ón íospartach. Anois, cé gur mhaith linn, dá mbeadh an saol mar a d'iarrfadh duine, seirbhís ar nós an 'Rolls Royce' a chur ar fáil, molaimse, tráth a bhfuil oiread tábhachta leis an úsáid stuama as na hacmhainní, nach mbeifí ag iarraidh dul níos faide leis ná na cúiseanna a chur ar fáil nuair a iarrtar iad.

Cén chaoi ar cheart an chumarsáid a dhéanamh? Níl aon amhras ach go mbeadh litir cuí dóthaineach i gcásanna simplí. Nuair a bheadh ceisteanna níos casta ag baint leis an ábhar, bheadh gá le cruinniú, mar a luaigh an cainteoir romham.

Tá deacrachtaí áirithe le gach aon cheann den dá bhealach. Baineann contúirt dá chuid féin le siondróim na litre caighdeánaí agus bíonn saineolas de dhíth le haghaidh cruinnithe. Tuigim ó chomhrá le comhghleacaithe liom sa Danmhairg nach dtéann aon litir chuig íospartach ag míniú cúis(eanna) le cinneadh gan ionchúiseamh a dhéanamh amach as an oifig gan an dara tuairim a fháil mar gheall uirthi taobh istigh den oifig ar dtús. Rinneadh infheistíocht mhór i gcúrsaí oiliúna i ndlínsí eile.

Anois, cé is ceart an t-eolas a thabhairt don íospartach? Feictear dom go bhfuil dhá bhealach le cur chuige sin.

Is féidir leis an bhfreagra teacht ón ionchúisitheoir a rinne an cinneadh nó ó bhall den fhoireann atá sainoilte sa chúram. Bíonn ionchúisitheoir i ngach oifig ag muintir na hÍsiltíre, a bhfuil an-dul-chun-cinn déanta acu maidir leis an modh ina bpléitear le híospartaigh, agus cúram ar an ionchúisitheoir sin maidir le cúrsaí íospartach agus bíonn foireann riaracháin sainiúil mar chúnamh taca leis. Ina dhiaidh sin féin, sa chás go mbíonn gá le cruinniú, d'fhéadfadh gurb é an t-ionchúisitheoir atá freagrach as an gcinneadh nó ionchúisitheoir eile is sinsearaí ná sin arís a riarfadh an t-agallamh.

Cad a thagann i gceist ó thaobh oiliúna de? Beidh oiliúint shuntasach le cur ar an té a thugann an t-eolas. Tarraingítear aird sa phlé-dhoiciméad ar roinnt deacrachtaí a thiocthadh chun cinn le linn míniúcháin a thabhairt. Glacaim leis gur féidir ceisteanna leabhail a fhágáil de leataobh anseo. Ba chóir sin ag teacht faoi reachtaíocht dá chuid féin. Ach féadaim a rá, agus béim a chur air seo, gurb é atá tábhachtach an beart a dhéanamh i gceart an chéad uair.

Níl aon cheann de na ceisteanna sin nach féidir a shárú ach is furasta a thuiscint nach mbeifí ar an gcompord agus tús á chur le córas oibre a mbainfeadh lua na gcúiseanna leis agus níor cheart dá bhrí sin brostú ró-mhór leis. Ar mhiste dá ndéarfainn gurb é atá i ndán ar aon chaoi agus gur fuibhse an modh oibre a oireann don Oifig agus don saoránach sa tír seo a aimsiú.

Mar fhocal scoir, chuirfinnse chun cinn nach féidir éalú ón mbeart atá le déanamh agaibh. Is é atá tábhachtach go ndéantar aon ní a dhéantar ar bhealach stuama staidéarach ionas go ndéantar soláthar do riachtanas an íospartaigh agus do riachtanas na hoifige araon ar bhealach cóir cothrom agus go gcoinnítear muinín an phobail sna modhanna oibre.

SUE MOODY UASAL, Leas-Cheannasaí Rannóg Polasaí Oifig na Corónach agus Sheirbhís an Phrócadóra Fhioscaigh, Albain:

Ba mhaith liom labhairt go hachomair ar chomhthéacs an athraithe a tugadh isteach in Albain sa bhliain 2005. Bhíodh de nós gan aon chúiseanna a lua. Go deimhin, tá litir shuntasach ar fáil ina scríobhtaí go rabhtas “ag tabhairt na gcúiseanna nach bhféadfaí cúiseanna a thabhairt”, agus tuigfidh sibh chomh beannachtach agus a bhítí nuair a thagadh sin chuig an íospartach. Le bheith cóir cothrom mar gheall air, b’shin cuid den chultúr a bhí i réim i gcuid mhaith seirbhísí ionchúisimh nuair nach raibh i gceist go mbainfeadh follasacht le cinntí na seirbhíse ionchúisimh agus nach bhfoilseofaí d’aon duine iad, cultúr a ndéarfadh duine amháin gur neamhspleáchas a bhí ann agus a ndéarfadh an dara duine gur rúndacht é,

Sula leanaim ar aghaidh le sonraí faoi na socruithe nua a tugadh isteach sa bhliain 2005, tá roinnt gnéithe de chóras na hAlban ar dóigh liom gur díol suntais iad maidir leis an bplé atá ar siúl anseo inniu. Tá Seirbhís Eolais agus Comhairle don Íospartach taobh istigh den tseirbhís ionchúisimh againn [in Albain] agus cuireadh sin ar bun le heolas agus comhairle a chur ar fáil d'íospartaigh agus d'fhinnéithe áirithe sna cásanna is tromchúisí. Tugadh sin isteach sa bhliain 2002.

Tá de nós ann go mbuaileann foireann an ionchúisimh go pearsanta leis an gcuid is mó de na finnéithe agus cás á ullmhú don ionchúiseamh os comhair giúiré agus bíonn sin úsáideach maidir le caidreamh a bhunú agus míniú a thabhairt ar a bhféadfadh titim amach maidir leis an gcás. “Réamhaird” a thugtar ar an gcuid seo den phróiseas.

Déanann ár gcuid ionchúisitheoirí sa chúirt iarracht anois finnéithe leochaileacha a fheiceáil sula gcuirtear tús leis na himeachtaí nuair is den phraiticiúlacht sin agus gan neamhaird d'aon ní a bheadh ina ábhar buartha ag lucht na cosanta mar gheall ar ‘chóitseáil’ ar fhinnéithe. Is mór an t-athrú sin. Bíonn tábhacht ar leith leis i gcásanna tromchúiseacha. San Ard-Chúirt, an chúirt is airde dá bhfuil againn, is iondúil go bhféachann na hionchúisitheoirí le hiad féin agus abhcóidí na cosanta a chur in aithne d'fhinnéithe leochaileacha an ionchúisimh, agus go háirithe don ghearánaí, sula gcuirtear tús leis an gcúis. Anois, ní mór cúram ar leith agus sin á dhéanamh, mar, ar ndóigh, ní mian linn dochar a dhéanamh do chearta an chúisí. Ach is rud é a tháinig chun cinn de réir a chéile agus is dóigh liom go bhféadann an-fhiúntas a bheith leis maidir le heolas agus cúnamh a chur ar fáil d'íospartaigh agus d'fhinnéithe.

Anois, ní dóigh liom gur bhréag a rá gur mhaith linn dul níos faide ná sin ach bíonn sé deacair uaireanta, ar chúiseanna praiticiúla, cruinnithe den chineál sin a shocrú. Ach is cinnte gur rud é a bhfuil an-tábhacht leis. Is dóigh liom go dtagann sé go mór leis an bhfollasacht agus le fonn, nuair is féidir é, eolas, comhairle agus míniúchán a chur ar fáil.

Tabharfaidh mé cur síos achomair anois ar an bpolasaí atá againn maidir le cúiseanna a thabhairt agus ar an nós ina ndéantar sin.

I gcásanna lena mbaineann an bás, dlitear (agus tá dlite le tamall fada anuas faoi seo) go gcuirtear na cúiseanna le cinneadh a rinneadh maidir le himscrúdú ar bhás dhuine den teaghlach in iúl do ghaolta an té a d'éag. Maidir le drochíde ag baile, cineál cáis ar cuid mhór den ualach oibre againn é, cionta de bharr ciníochais, cionta gnéis, cionta maidir le leanaí agus íospartaigh leochaileacha eile, moltar do na hionchúisitheoirí go gcuirfidís na cúiseanna ar fáil go forbheartach i gcás réimse cinntí, an cinneadh gan imeachtaí a thionscnamh, an cinneadh glacadh le pléadail i gcúis níos éadroime agus an cinneadh gan leanúint ar aghaidh le cúis a tionscnaíodh cheana féin ina measc. Agus ó tharla gurb iad na cásanna sin na cinn

a chuirtear faoi bhráid na Seirbhíse Eolais agus Comhairle don Íospartach ar aon chaoi, tá córas ann leis sin a dhéanamh. Maidir le gach cineál eile cáis, cuirtear na cúiseanna in iúl ach sin a iarraidh ach ní chuirtear na cúiseanna ar fáil i ngach cás gan bheann ar bhearta breise.

Agus cén chaoi a n-oibríonn sin? Is é an rud a tharlaíonn go mbíonn caidreamh cheana féin i roinnt cásanna leis an íospartach nó le muintir an té a d'éag. I gcásanna mar sin, bítear ag cur eolais ar fáil dóibh faoin gcás ar bhonn leanúnach. Is é rud a dhéanfaidh an tOifigeach Eolais agus Comhairle don Íospartach a chur in iúl dóibh gur chóir dóibh scríobh isteach mar gheall air más mian leo na cúiseanna a bhí le cinneadh a fháil amach. Is é an fáth atá leis sin gur mian linn cinntiú gur ball foirne atá cáilithe maidir leis an dlí a thugann an míniúchán agus gurb é an té is gaire don chinneadh a thugann é. Mar sin, ina leithéid de chás, cuirtear an t-eolas ar fáil, le litir go hiondúil, ach tairgítear cruinniú freisin i gcásanna mar a leag mé amach cheana. Tá forbairt ag teacht ar an bpolasaí i gcónaí. Táthar á thabhairt chun cinn faoi láthair i gcomhthéacs chor nua ann ar a dtugtar “soláthar do riachtanas an íospartaigh agus an fhinné” a bheidh á sheoladh níos faide amach sa bhliain. Tabharfar leis sin tuiscint níos soiléire don íospartach, don fhinné agus do na neasghaolta ar an dúthracht a dhéanaimid ar a son cheana féin agus cuirfear córas ar fáil don fhoireann lena gcinntítear go ndéanann siad maith de na geallúintí.

Tá trí cinn de thosca ar dóigh liom iad bheith bunriachtanach le socruithe éifeachtacha a chur i bhfeidhm maidir le cúiseanna le cinntí a lua. Ar an gcéad dul síos, tá an cheist maidir le hathrú cultúir. Bhí orainne i seirbhís ionchúisimh na hAlban próiseas anróiteach go maith a sheasamh le hocht mbliana anuas. Bhí roinnt cásanna a raibh suntas mór á dhéanamh díobh ar tharla cáineadh orainn dá mbarr nach raibh tuilte i ngach cás. Bhí orainn na nósanna oibre ar fad a chur faoi iniúchadh géar agus thángthar féin faoi dhianiniúchadh poiblí, rud nach suairceas agus suáilceas uilig a bhí ag baint leis, tuigeann sibh féin.

Tá an-tábhacht leis an athrú cultúir. Is é is dóigh liom féin, agus ní le teann díspeagtha a deirim seo, go mbíonn dlíodóirí an-chúramach go deo faoin rud a deireann siad, agus an ceart acu. Ach tarlaíonn uaireanta go bhféadfaí níos mó a rá ná mar a cheapann duine nó gur féidir é a rá ar bhealach lena gcaomhnaítear gach ar mhian le duine a chaomhnú agus go gcuirtear a dhíol ar fáil don íospartach chomh maith a ligeann dó aghaidh a thabhairt ar an saol arís, an ní is mian linn ar fad a dhéanamh má fhéadaimid é ar chor ar bith.

Is den riachtanas, agus den ghéar-riachtanas, go mbeifí san airdeall maidir leis an “end-user”, má mhaitear dom téarma chomh huafásach a chur in úsáid. Tugann sin chomh fada leis an dara pointe mé, pointe maidir leis an gcumarsáid. Tá mé cinnte gur dócha nach gá a lua le lucht éisteachta mar atá anseo i láthair, ach is den mhórtábhacht é go ndéanfaí an chumarsáid le híospartaigh agus le finnéithe

ar bhealach atá intuigthe dóibhsean. Agus más ceadmhach bheith ionraic faoi, níor cheart cuid de na litreacha a chonaic mise nuair a tháinig mé isteach sa tSeirbhís Fioscach den chéad uair sé bliana ó shin a sheoladh chuig aon duine nach mba dlíodóir sainspeisialta i ndlí na coiriúlachta a bhí ann. Luaim mar shampla an abairt “the case has been deserted pro loco et tempore”. Cén chiall atá leis sin? Ciallaíonn sé go bhfuil an cás curtha de leataobh faoi láthair; d’fhéadfadh go gcuirfí borradh faoi in athuir. Tarlaíonn uaireanta go mbíonn oiread cleachtadh ag an dlíodóir ar bhéarlagar amháin go ndéantar dearmad nach é sin a thuigeann daoine eile agus is dóigh liom go bhfuil géarghá le féachaint chuige go mbíonn eolas so-thuigthe.

Acmhainní an tríú ní. Ní hé nach mbaineann costas le cúiseanna a thabhairt. Taobh amuigh de ghné na hoiliúna, tá ceisteanna ag baint chomh maith leis an am a chaitheann ionchúisitheoirí ag cruinnithe. Tá ceisteanna ag baint leis an gcaidreamh leis an bpobal i gcoitinne. Caitear am leis sin. Ní mór staidéar agus cúram ina bhun. Ní féidir ionchúisitheoirí sóisearacha a chur sa chás ina bhfuil siad ag caint le neasghaol faoi bhás an té ba gaire dóibh gan treoir agus cúnamh taca a chur ar fáil dóibh.

6 CONCLÚID

Tar éis próiseas comhairliúcháin forleiththeadach, lenar bhain taighde ar an nósmaireacht faoi láthair i ndlínsí eile go leor a bhfuil cosúlacht acu leis an dlínse seo, anailís chúramach ar na tuairimí a léiríodh in 82 aighneacht a tháinig le linn an phróisis comhairliúcháin phoiblí agus aird a thabhairt ar na tuairimí iomadúla a cuireadh in iúl le linn seimineáir go hinmheánach agus go poiblí, tá socraithe ag an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí leasú a chur ar pholasaí na hOifige gan cúiseanna a thabhairt d'íospartach coire sa chás go socraítear gan ionchúiseamh a dhéanamh.

Dúirt an Stiúrthóir ag tús an phróisis athbhreithnithe go raibh sé an-aireach faoin ngá glacadh le breis freagrachta agus follasachta sa riarachán poiblí agus ag an am céanna an baol go dtarlódh éagóir de bharr imeacht ró-mhór ón bpolasaí a leantar faoi láthair, chomh maith lena mbeadh i gceist ó thaobh acmhainní agus oiliúna de le hathrú sa pholasaí, a thabhairt san áireamh freisin.

Rinne an Stiúrthóir staidéar ar an gceist ar chóir an t-athrú a thabhairt isteach de réir a chéile, ag tosú le cineál cáis ar leith, nó glacadh ina áit sin le hathrú uilechuimsitheach ar an toirt, lena dtabharfaí isteach de pholasaí go gcuirfí na cúiseanna in iúl i ngach cás. Tháinig an Stiúrthóir ar an tuairim gurbh fhearr an modh de réir a chéile agus gur fearr an seans go n-éireoidh le hathrú polasaí mura bhféachtar leis an iomarca a bhaint amach in aon iarraidh amháin. Fágann an cur chuige staidéarach de réir a chéile freisin gur fusa caomhchóiriú a dhéanamh ar thabhairt i bhfeidhm an pholasaí nua i bhfianaise na tuisceana a thagann óna oibriú.

Tháinig an Stiúrthóir den tuairim chomh maith gur le cásanna a bhfuil bás duine ag baint leo a bhainfeadh an polasaí ó thús. Bheadh san áireamh leo sin cuid de na cionta is tromchúisí a mbíonn plé ag an Oifig leo, dúnmharú agus dúnorgain ina measc. I gcásanna dá sórt, is minic a chuir daoine muinteartha don té a d'éag in iúl gur gá dóibh tuiscint iomlán a fháil ar chúinsí an bháis agus tuiscint a fháil freisin ar an bpróiseas lena socraítear an ndeimhneofar i dtrial choiriúil go bhfuil duine ar leith freagrach as an mbás. Tuigeann an Stiúrthóir go maith go mbraitheann daoine muinteartha an té a d'éag géarghá lena chinntiú go ndéantar gach dícheall is féidir i ndáil leis sin. Ar ndóigh, is fíor sin faoi gach íospartach ó choir thromchúiseach. I gcás an íospartaigh nach féidir leis feasta labhairt ar a shon féin, bíonn sin ina ualach an-trom ar mhuintir agus ar chairde an té a d'éag.

Déanfaidh na bainisteoirí sinsearach a monatóireacht agus meastóireacht chúramach ar oibriú an pholasaí nua. Gné mórthábhachtach maidir leis an meastóireacht anailís a dhéanamh ar na ceisteanna faoi acmhainní agus oiliúint a bhainfeadh le leathnú ar an bpolasaí go dtabharfaí coireanna tromchúiseacha eile, cionta gnéis san áireamh, isteach faoina scáth. Beifear ag obair go dlúth le húdaráis an Gharda a bhíonn i gcaidreamh le híospartaigh. Oibreofar go dlúth le heagraíochtaí íospartach freisin d'fhonn eolas a fháil ar ais uathu.

Beidh an polasaí nua i bhfeidhm maidir le cásanna a mbaineann bás leo nuair is ar dháta an lae inniu nó dáta ina dhiaidh sin a tharlaíonn an cion líomhnaithe (22 Deireadh Fómhair 2008).

Beidh de pholasaí ag Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí na cúiseanna le cinneadh gan ionchúiseamh a dhéanamh nó gan leanúint ar aghaidh le hionchúiseamh a chur ar fáil i scríbhinn, nuair a iarrann siad sin, do pháirtithe a bhfuil baint dlúth acu leis an té a d'éag, nuair is féidir sin a dhéanamh gan éagóir a tharraingt ar dhuine eile. Mar gheall ar a liachtaí aighneacht inar leagadh béim ar an gcontúirt a bhainfeadh le cúiseanna a thabhairt ar bhealach chomh ginearálta agus nárbh fhiú é, go háirithe aighneachtaí ó eagraíochtaí íospartach a luaigh an dochar a d'fhéadfaí a dhéanamh le cúiseanna ró-ghinearálta, tá de rún ag Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí cúiseanna a chur ar fáil, nuair is féidir, le dóthain mionsonraí agus go bhféadann an páirtí leasmhar an fáth a bhí leis an gcinneadh a thuiscint. Ina ainneoin sin, ní luafar cúiseanna nuair a tharraingeodh sin finné ionchais nó duine eile i mbaol éagóra, nó sa chás go nochtfaí foinsí rúnda a bheith ar fáil nó an té atá ina fhoinsé rúnda nó go nochtfaí modhanna nó nósanna rúnda a bhaineann le cur i bhfeidhm an dlí. Meastar go bhféadfar cúis a thabhairt sa chuid is mó ar fad de na cásanna.

Tuigeadh do chuid mhaith dóibh siúd a chuir freagra isteach le linn an phróisis comhairliúcháin phoiblí go dtiocfadh cúrsaí oiliúna agus acmhainní i gceist le hathrú chomh mór sin ar an bpolasaí. Tiocfaidh an t-athrú polasaí atá beartaithe i bhfeidhm an tráth a dtagann comhaid ar aghaidh maidir le cásanna inar tharla bás agus de réir mar a tharlaíonn cinneadh gan ionchúiseamh a dhéanamh i gcás dá sórt. Fágann sin am le hoiliúint a chur ar bhaill na foirne agus le treoir polasaí inmheánach mionsonraithe a chur i dtoll a chéile chomh maith leis an am is gá le hathruithe a chur i bhfeidhm ar an gcóras IT. Ní bheidh cúiseanna á dtabhairt maidir le cinneadh faoi chás nuair is roimh an 22 Deireadh Fómhair 2008 a tharla an cion a bhaineann leis. Bheadh acmhainní breise go leor de dhíth, agus gan iad le fáil, dá mbeifí le hiarracht a dhéanamh na cúiseanna le cinntí a rinneadh cheana féin a lua.

Tá an Stiúrthóir ag súil go mbeidh scóip ann do leathnú an pholasaí ionas go dtagann cásanna tromchúiseacha eile, cásanna cionta gnéis san áireamh, faoina scáth tar éis mheastóireacht mhion ar an athrú polasaí píolótach seo agus faoi réir ag na hacmhainní ba ghá a bheith ar fáil. Admhaítear ina dhiaidh sin féin go mbeidh sé deacair freastal don réimse teoranta cásanna a thagann faoi scáth an togra píolótaigh seo leis na hacmhainní atá ar fáil faoi láthair. Cé gurbh é ab fhearr leis go mbeadh aonad beag sainchúraim bunaithe san Oifig d'fhonn plé le cúiseanna a thabhairt do dhaoine den phobal, fágann na srianta buiséid a tugadh isteach maidir leis an tseirbhís phoiblí le gairid nach bhfuil, agus nach dócha go mbeidh, na hacmhainní breise ag an Oifig a bheadh de dhíth le haonad dá shórt a chothú san am atá romhainn. Tá deacracht mhór le sárú leis sin ó ualach breise oibre a chur i gcrích san Oifig agus brú mór cheana féin ar na hacmhainní atá ar fáil. Ina ainneoin sin, tá an Stiúrthóir den tuairim go bhfuil an togra seo chomh tábhachtach agus gur cheart don Oifig tosú ar an athrú polasaí a thabhairt isteach leis na hacmhainní atá ann faoi láthair.

AGUISÍN: Polasaí maidir le Cúiseanna a thabhairt le Cinntí Gan Ionchúiseamh a Dhéanamh

Tá de rún ag Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí athrú ar bhonn píolótach a chur ar an bpolasaí maidir le cúiseanna nach ndéantar ionchúiseamh a nochtadh. Is ar an mbonn seo a leanas a chuirfear an polasaí sin i bhfeidhm:

1. Is le cionta líomhnaithe i gcásanna inar tharla bás duine agus leo sin amháin a bhainfidh an t-athrú polasaí, ina measc:
 - dúnmharú
 - dúnorgain
 - naíonmharú
 - bás sa láthair oibre
 - tionóiscí marfacha bóthair
2. Luafar na cúiseanna nach ndearnadh ionchúiseamh, nó nár leanadh ar aghaidh le hionchúiseamh, ach iad sin a iarraidh, le páirtithe a bhfuil ceangal dlúth acu leis an té a fuair bás, mar shampla:
 - daoine de mhuintir nó de theaghlach an té a fuair bás;
 - comhairleoirí dlí nó leighis dá gcuid; nó
 - oibrithe sóisialacha atá ag obair ar a son.
3. Ní luafar cúiseanna ach amháin sa chás gur féidir sin a dhéanamh gan éagóir a tharraingt ar dhuine eile. Thiocfadh sin i gceist i gcásanna ina dtarlódh, de bharr cúis a lua:
 - go mbeadh finné ionchais nó duine eile á chur i mbaol éagóra, mar shampla baint óna gclú;
 - go nochtfaí foinsí rúnda a bheith ar fáil nó an té atá ina fhoinse rúnda nó go nochtfaí modhanna nó nósanna rúnda a bhaineann le cur i bhfeidhm an dlí; nó
 - go mbeadh tionchar na míbhuntáiste ar chur i bhfeidhm an dlí.
4. Ba cheart go mbeadh an chúis a luaitear sách mionsonraithe, nuair is féidir sin, agus go mbeadh ar chumas an pháirtí leasmhar an fáth a bhí leis an gcinneadh a thuiscint.
5. Bainfidh an polasaí le cinneadh gan ionchúiseamh a dhéanamh nó le cinneadh gan leanúint le hionchúiseamh i gcás cionta a mbaineann bás leo agus ar ar

an 22 Deireadh Fómhair 2008 nó tráth is deireanaí ná sin a tharla an cion líomhnaithe.

6. Is i scríbhinn a chuirfear na cúiseanna le cinntí in iúl do pháirtithe leasmhara. Níl i gceist, leis an athrú píolótach seo ar an bpolasaí, go mbeadh scóip ann le cruinnithe ar aon láthair leis na páirtithe leasmhara a thairiscint. Ba cheart don té a thagann faoi scáth alt 2 thuas agus ar mhaith leis fios a bheith aige cén chúis nach ndearnadh ionchúiseamh nó nár leanadh ar aghaidh le hionchúiseamh scríobh go dtí an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí, 14-16 Sráit Mhuirfeann Uachtarach, Baile Átha Cliath 2.
7. Tá ináirithe ag Oifig an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí go mbeidh an polasaí i bhfeidhm go dtí an 1 Eanáir 2010 ar a laghad. Déanfar meastóireacht chuimsitheach ar an bpolasaí le linn na tréimhse sin. Déanfar, faoi réir ag toradh sásúil ar an meastóireacht ar oibriú an pholasaí, an cheist maidir leis an bpolasaí a leathnú go dtugtar cásanna tromchúiseacha eile, cionta gnéis san áireamh, faoina scáth a mheas.
8. Is den tábhacht go dtugtar chun aire nach gcuirtear aon athrú leis an bpolasaí nua seo ar chearta seanbhunaithe an íospartaigh agus a dhaoine muinteartha agus go dtagann an polasaí nua sa bhreis ar na cearta sin:
 - a iarraidh ar an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí athbhreithniú a dhéanamh ar chinneadh ionchúisimh
 - freastal ar chruinniú leis an bhfoireann ionchúisimh sula ndéantar an cás a thriail
 - a iarraidh go n-éileodh an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí athbhreithniú mar gheall ar phianbhreith is boige ná mar ba chóir

22 Deireadh Fómhair 2008

